

ΧΑΛΑΣΜΟΣ

κόσμου τῇ Δευτέρα βράδι· φωνές, κουμπουριές, ζήτω, τούς φάγαμε τούς ἄτιμους, ρόλα στὴν Ἑλλά, ποὺ θὰ μᾶς πᾶτε, μωρέ, αὔριο, κι ἄλλα τέτια Ραλλικώτατα. Μπρέ, τί νὰ τρέχει; Εἰςμῆρσε ἡ Τρίτη κι ὁ κόσμος μάθαινε πὼς βγήκε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Αὐτὸ εἶταν ὅλο. Καὶ τὰ πράματα μπήκανε στὴ θέση τους καὶ ἡ γῆ, ποὺ εἶχε γιὰ λίγο σταματήσει, ξακολούθησε ἡσυχά ἡσυχά τὸ δρόμο της.

Φαντασθῆτε τί θὰ γινότανε ἂν δὲν ἔβγαινε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Οἱ ἄγωνες θὰ νευρογούσανε καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη θὰ κλονιζότανε γιὰ καλὰ.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ Ντελνιγιάννης! Ὁ Θεὸς νάναπάψει τὴν ψυχούλα του! Ἰσαμε τὸ περασμένο Σαββάτο βρισκόντουσαν καὶ μερικοὶ ποὺ δὲν εἶχανε λυπηθεῖ καὶ τόσο γιὰ τὸ θάνατό του, ἀφοῦ πιστεύανε πὼς πῆρε μαζὶ του στὸν τάφο τὴν δημογῶγια, τὴν ἀρχομανία κι ἄλλα τέτια πολιτικὰ τερτίπια ποὺ τονε χαρακτηρίζανε. Μὰ ἀπὸ τὸ περασμένο Σαββάτο κ' ἰδῶ δὲ βρίσκεται πιά κανένας ποὺ νὰ μὴν κλαίει γιὰ τὸ θάνατό του καὶ νὰ μὴν καταριέται τὸ ἄτιμο χέρι ποὺ τονε δολοφόνησε.

Ἐπρεπε νὰ πέσουμε στὸ χειρότερο γιὰ νὰ τονε θυμηθούμε τὸ γλυκομίλητο γέρο, ποὺ ἂν εἶχε ἄλλα κακὰ, εἶχε ὅμως κ' ἓνα μεγάλο καλὸ, νὰ τελιώνει πάντα τούς προεκλογικοὺς του λόγους μὲ τὴ συμβουλή: «Καὶ τώρα διαλυθεῖτε ἐν τάξει, παρακαλῶ». Ποῦ τὰ δικὰ του τὰ λόγια, καὶ ποῦ τὰ τερταρίνικα τοῦ Ράλλη: «Ἐμπρός, μὴ φοβεῖσθε, μὴν ἐγκαταλείπετε τὴ θέση σας»!

Καὶ οἱ φανατικώτεροι ἀντιντελνιγιαννικοὶ τονε θυμηθήκανε. Καὶ τὸ μνημόσυνο αὐτοῦ νὰν τὸ χρωστᾷ τοῦ Ράλλη, τοῦ διαδόχου του.

Η ΚΑΒΟΥΡΟΜΑΝΝΑ

(Αἰσώπος)

Γιατί, ἔλεγε στὴ κόρη της μιὰ γριὰ καβουρομάννα, Νὰ περπατᾷς ἔτσι στραβά, χορίτσι διεστραμένο; Κ' ἡ θυγατέρα θαρρετὰ ἀπάντησε στὴ μάνα: Ἐγὼ ἀπὸ σένας ἔμαθα νὰ πῶ πῶς περπατῶ.

Παραίτας, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Καὶ στὸ ἀριστερὸ λουβὶν μέρος τῆς καρδιᾶς ἔχουμε διὸ θυρόφυλλα, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβὶ καὶ τῆς κοιλίτσας, καὶ τὰ μισοφύλλα μεταξὺ τῆς κοιλίτσας καὶ τῆς ἀορτῆς, ποὺ ἀφίρουν τὸ αἷμα νὰ περᾷ κατὰ μιὰ γραμμὴ μὰ ὅχι κ' ἀντίθετα. Ἐφ' ὅσον χύνει νερὸ ἀπὸ τὴς πλεμονικῆς φλέβης διάμεσα λουβιοῦ καὶ κοιλίτσας ὡς τὴν ἀορτὴ, μὰ ὅχι κ' ἀντίθετα ἀπὸ τὴν ἀορτὴ.

Νὰ λοιπὸν οἱ λόγοι ποὺ τὸ αἷμα πᾶει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχά, κατὰ τὸ δρόμο ποὺ σᾶς εἶπα. Ὑπάρχουνε σωροὶ θυρόφυλλα ποὺ ἀνοίγουν κατὰ μιὰ γραμμὴ καὶ κλείνουν κατὰ τὴν ἄλλη. Τὰ θυρόφυλλα ἀφ' ἑνὸς εἶναι τὸ τριπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβὶ καὶ τῆς δεξιᾶς κοιλίτσας, τὰ μισοφύλλα πλεμονικὰ μεταξὺ τῆς δεξιᾶς κοιλίτσας καὶ τῆς πλεμονικῆς ἀρτηρίας, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ λουβὶ καὶ τῆς ἀριστερῆς κοιλίτσας, τ' ἀορτικὰ μισοφύλλα μεταξὺ τῆς ἀριστερῆς κοιλίτσας καὶ τῆς ἀορτῆς, καὶ τὰ θυρόφυλλα τὰ σκόρπια ἰδῶ κ' ἑκάε μέσα στὴς φλέβες τοῦ κορμιοῦ. Ἀπ' ὅλα τους τὰ πιὸ σημαντικὰ κατὰ πολὺ εἶναι τῆς καρδιᾶς ἀφ' ἑνὸς κάνουν τὴν πιὸ σημαντικὴν δουλιὰ, γιὰτί τ' ἄλλα—τῶν φλεβῶν—βοηθοῦν, δὲν κάνουν πολὺ παραπάνω.

33. Τώρα καταλαβαίνουμε—δὲν εἶναι ἔτσι;—γιατί τὸ αἷμα, ὅταν τρέχει, τρέχει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχά. Μὰ τώρα μᾶς μένει νὰ μάθουμε γιατί τρέχει μαθὲς τὸ αἷμα;

Ξέρουμε πὼς ὅσο ὑπάρχει ζωὴ, τὸ αἷμα πάντα τρέχει. Τὸ εἶδες ποῦ τρεχε μέσα στὴ διάφανη μεμπράνα τοῦ ποδαριοῦ τοῦ βῆθρακα· κ' ὅ,τι μέρος τοῦ κορμιοῦ τυχὸν παρατηρήσεις μὲ μικροσκόπι, τὸ ἴδιον θὰ δεῖς κόκκινα σφαιρούλια ποὺ πιλαλοῦνε μέσα σὲ στενὰ ἀβλάκια. Τὸ ξέρεις πὼς τρέχει, γιὰτί ἂν κόψεις αἷμα-τόσταμνο τὸ αἷμα χύνεται ἀμέσως ὅζω. Ἀν κόψεις ἀρτηρίαν, τὸ αἷμα ἀναδύεται ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὴν καρδιά· ἂν κόψεις φλέβα, τὸ αἷμα ἔρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὴς τριχωπές. Ἀ θέλεις νὰ σταματήσεις ἀρτηρίαν ποὺ μᾶτωση, τὴ δένεις μεταξὺ τῆς κοψιᾶς καὶ τῆς καρδιᾶς· ἂ θέλεις νὰ σταματήσεις φλέβα, τὴ δένεις μεταξὺ τῆς κοψιᾶς καὶ τῆς τριχωπῆς. Τώρα καταλαβαίνεις γιατί ἀφ' ἑνὸς ἡ διαφορά κομμένης ἀρτηρίας καὶ κομμένης φλέβας. Εἶναι μάλιστα ἀπὸ μόνον τοῦ ἀπὸδείξει πὼς τὸ αἷμα τρέχει μέσα στὴς ἀρτηρίες ἀπὸ τὴν καρδιά πρὸς τὴς τριχωπές, καὶ μέσα στὴς φλέβες ἀπὸ τὴς τριχωπές πρὸς τὴν καρδιά.

Καὶ δὲν τρέχει τὸ αἷμα πάντα μοναχά, παρὰ τρεῖ-

*) Κοιτάξε φύλλα 184 185 186 187 188 189 190 καὶ 191.

χει καὶ πολὺ γλήγορα. Μίστα στὴς μεγάλες ἀρτηρίες τρέχει ἴσως ὡς δέκα (ἀγγλικὰ) δάχτυλα τὸ δευτερόλεπτο. Μίστα στὴς μικροῦτσικες τριχωπές γλυστρά σιγά σιγά, ὅμως κατορθώνει κάποτε νὰ κάνει ὅλο τὸν κύκλο ἀπὸ φλέβα ὡς φλέβα πάλι σὲ μισὸ πῆς λεπτό. Ἐτσι τρέχει πάντα· καὶ σὲ σταματήσει πιά, πεθαίνει.

Τί τὸ κινεῖ;

Πῆς πὼς ἔχεις ἓνα μακρὺ καὶ ψιλὸ ποντικᾶκι μὲ τὴν μιὰ του ἄκρη δεμένη σὲ κάτι στερεὸ καὶ μ' ἓνα βάρος κρεμασμένο στὴν ἄλλη του ἄκρη. Τὸ ξέρεις πὼς κάθε φορὰ ποὺ μαζίζει τὸ ποντικᾶκι, θὰ τραβήξει τὸ βάρος καὶ θὰν τὸ ἀνέβασει. Μὰ πῆς πὼς ἀντὶς νὰν τοῦ κρεμάσεις βάρος, τὸ τυλίγεις γύρω σὲ καμιά φούσκα γιομάτη νερό. Τί θὰ τύχει τότες κάθε φορὰ ποὺ μαζέψει τὸ ποντικί; Τί ἄλλο παρὰ θὰ ζουλάει τὴ φούσκα, καὶ μὲ τὸ ζούλισμα, ἂν ἔχει ἡ φούσκα καμιά τρύπα, θὰ πετιέται ὅζω τὸ νερό. Ἰσα ἴσα ἀπὸ γίνεταί μίστα στὴν καρδιά. Γιὰτί, ὅπως μάθαμε πρὶν, ἡ καρδιά εἶναι ποντικᾶκι. Κάθε τῆς κούφωμα—κάθε λουβὶ, κάθε τῆς κοιλίτσας—εἶναι, νὰ πούμε, σὰ φτενὸς σάκκος μὲ ἓνα σωρὸ ποντικᾶκια τυλιγμένα γύρω του. Ἀν πάρεις κἄνα συνηθισμένο ποντικί τοῦ κορμιοῦ, τὰ μάττα οἱ κλωστὲς ποὺ φτιάχνουν τὸ ποντικί εἶναι βαλμένα ταχτικά καὶ προσεχτικά δίπλα δίπλα, ὅπως ἔφκολα φαίνεται ἂν ζητάσεις βρασμένο μπουτι βοδινοῦ, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ σωρὸς μεγάλων ποντικῶν ποὺ πηγαίνουν κατὰ πολλές γραμμές. Ἀν τοῦ μπουτιοῦ τοῦ κόψεις μιὰ πλάγια φετίτσα, τὸ ξέρεις πὼς τὸ μαχαίρι σου ἄλλοθι θὰ πᾶει σύντριχα τῆς σάρκας, δηλαδή θὰ κόψει τὴς κλωστὲς τοῦ μακροῦς, κ' ἄλλοθι θὰ πᾶει ἀντίοχα, δηλαδή θὰ κόψει τὴς κλωστὲς πλάγια. Γιὰτί καὶ στὰ διὸ τὰ μέρη τὰ μάττα πηγαίνουν ταχτικά. Μὰ στὴν καρδιά τὰ μάττα εἶναι συμπλεγμένα μὲ τρόπο ὑπερβολικὰ περίεργον, τόσο ποὺ ἀδύνατον νὰ καταλάβεις πὼς πᾶει ἡ τρίχα τους. Κι' εἶναι ἔτσι βολεμένα τὰ μάττα ἐπειδὴ πρέπει νὰ ζουλοῦνε σύγκαιρα ὅλα γύρω τὰ μέρη κάθε σάκκου.

Κάθε λοιπὸν κούφωμα τῆς καρδιᾶς, λουβὶ ἢ κοιλίτσα, εἶναι φτενὸς σάκκος μὲ ποντικᾶκια δίχτι τυλιγμένα γύρω του, καὶ κάθε φορὰ ποὺ μαζέβουν τὰ ποντικᾶκια, σφίγγουν τὸ σάκκο καὶ ζουλοῦν ὅζω ὅ,τι κλεῖ μέσα του. Οἱ κοιλίτσες ἔχουν περισσότερα ποντικᾶκια παρὰ τὰ λουβία, καὶ περισσότερα ἢ ἀριστερὴ κοιλίτσα παρὰ ἡ δεξιὰ· γιὰτί εἶδαμε πὼς οἱ κοιλίτσες εἶναι χοντρότερες ἀπὸ τὰ λουβία, κ' ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα ἀπὸ τὴ δεξιὰ. Τὸ χόντρος ἀπὸ δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ποντικί.

Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ παράδοξον φαινόμενο. Τὰ ποντικᾶκια ἀφ' ἑνὸς τῶν λουβιῶν καὶ τῶν κοιλιῶν ἀφ' ἑνὸς δουλεύουνε μαζέβοντας κ' ἀπλώνοντας, κονταίνοντας καὶ μακραίνοντας, δίχως στιγμή νὰ πάθουν ὅσο ζεῖ ἡ καρδιά. Ὁ δικέφαλος τοῦ βραχιονιοῦ σου δουλεύει σὰν τότες θέλεις μοναχά νὰ δουλέψει· ἂν θέλεις, μένει ἡσυχος, κ' ἀπὸτὸς καὶ τὸ βραχιόνι. Μὰ ἡ καρδιά ποτές τῆς δὲν ἡσυχάζει. Κοιμάσαι ἢ εἶσαι ἐξυπνος, τρέχεις ἢ πλαγιαζεις, δουλεύεις ἢ ἡσυχάζεις, ἀφ' ἑνὸς οὐ ζεῖς δὲν ἀφίνει στιγμή τὴ δουλιὰ της. Κάθε δευτε-

πόρτα). Καλησπέρα σας...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχή). Καλησπέρα σας.... Εἶμαι θυμωμένη μαζί σας...

ΑΛΕΚΟΣ. Γιατί;... Μήπως εἶχα τὴν ἀτυχία νὰ σᾶς προσβάλω;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὁχι, μὰ...

ΑΛΕΚΟΣ. Μὰ;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν εἶτανε τρόπος.... (Κοιτάζει μιὰ κατὰ τὴν πόρτα). Δὲν εἶτανε τρόπος.

ΑΛΕΚΟΣ. Σᾶς κακοφάνηκε;... ὦ, νὰ μὲ συχωρέσετε... νὰ μὲ συχωρέσετε... μεγάλη, βέβαια εἶτανε ἡ τόλμη μου... Λυποῦμαι γιὰ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ἐνοῶ νὰ... Μὰ ξέρετε, μποροῦσε νὰ παραπέση... κ' ὕστερις ἀλλήμονό μου... τί θὰ γινόμουν;... (Τινάζεται σὰ θέλοντας νὰ διώξῃ τίποτες ἀπὸ πάνω της).

ΑΛΕΚΟΣ. Ἀλλὰ γιατί νὰ λέω ψέματα;... Δὲ μ' ἀρέσει τὸ ψέμα... γιὰτί νὰ ὑποκρίνομαι, ἀφοῦ κ' ἡ ὑποκρισία εἶναι καρπὸς τῆς σκλαβιάς; Δὲν εἶχα νὰ φοβηθῶ τίποτα... Καλὰ κάματε... Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ μαθεφθῇ ἡ σχέση μας... Εἶχα ἀποφασίσει νὰ δεχθῶ κάθε φουρτούνα ποὺ θὰ πεφτε τὸ κεφάλι μου... Δὲν εἶτανε ζωὴ ἀφ' ἑνὸς περνοῦσα...

ΑΛΕΚΟΣ (Τῆς πιάνει τὸ χέρι μὲ πάθος). Δὲν μπορούσα νὰ κάνω κι ἄλλοιῶς... ἔπρεπε νὰ σοῦ γρά-

ψω, ἀγαπητή μου, εἶναι τώρα μῆνες ποῦ σὲ λατρεύω... ὁλκάκιρες νύχτες δὲν κοιμήθηκα... παντοῦ μὲ κυνηγοῦσε ἡ σκιά σου.... ὦ γλυκεῖα σκιά τριανταφύλλου... Τίνηκα ἀφηρημένος ἐγὼ ὁ προσεχτικὸς ἄνθρωπος... Πάλιν τρομερὴ γινότανε μέσα μου καὶ γιὰ νὰ μὴν προσβάλω τὴ φιλία δὲν τολμούσα... Πολλὰ σκέφτηκα γιὰ νὰ σὲ ξεχάσω... ἀδύνατον στάθηκα... εἶχα ἀποφασίσει καὶ νὰ φύγω, νὰ πάω μακριά... στὴν Κρήτη ποὺ πολέμου τὰ δέρφια μας καὶ σὰ σκοτωνόμουν θὰ εἶτανε καλύτερα... δὲ θὰ πονοῦσα γιὰτί παίραζα τὴ φιλία...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲ θάκανε ἓνα τέτοιο πρᾶμα...

ΑΛΕΚΟΣ. Καὶ ὅμως δὲν πῆγα πούπετα... πολὺ μεγάλη γίνηκε ἡ ἀγάπη σου... δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὴ νικήσω... Κι ἔρχισα νὰ νομίζω πὼς μόνον ἀπὸ τὴ λάψη τῶ ματιῶν σου μπορῶ νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ ξέρουνε ἀφ' ἑνὸς καλὰ οἱ νέοι, ἔτσι πάντα λένε... ἔτσι θῆλες, δίχως ἄλλο, σὰ σὲ ἡλετριζάνε οἱ ἀχτίνες τῶ ματιῶν κάποιας... θυμάσαι... στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν...

ΑΛΕΚΟΣ. Μὲ κάνεις καὶ πονῶ μὲ τὴν ἀπιστίαν σου ἀφ' ἑνὸς... ἔπρεπε νὰ πλερώσω τὸ φόρο κ' ἐγὼ στὸ γενικό θαλασμό... κ' ἔπρεπε νὰ φέρω στὴν ἀγάπη σου κάποιο ἀντιπερισπασμὸ μὲ τὰ κομπλιμέντα ἐ-

ΛΕΝΙΩ. Ἐφ' ἡμεῖς. (Φέβρι).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Ρουφᾷ σιγά-σιγά τὸ κρασί της Μόλις ἀφίνει τὸ μισόγιομο ποτήρι στὸ τραπέζι καὶ χτυπᾷ τὴ ξώπορτα. Ἡ Κλειούλα ταραζέται) Ποῖος νὰ εἶναι... Ἐκεῖνος... ἐκεῖνος... (Διορθώνεται στὸν καθρέφτη).

ΛΕΝΙΩ (Μπαίνει). Ὁ κύριος Ἀλέκος... πῶς τὸ λένε τὸ παράνομά του... ζητᾷ τὸν κύριο καὶ τοῦ εἶπα πὼς δὲν εἶναι ἰδῶ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὸν ἀφίσεις κ' ἔφυγε; Ἀνόητη, χωρὶς νὰ μὲ εἰδοποιήσης... Σὲ ξεμερδίζω τώρα...

ΛΕΝΙΩ (Μὲ τρόμο). Ὁχι, κυρία, μὴ ἀφαρπάξετε...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φυλάει κάτου;

ΛΕΝΙΩ. Μάλιστα... Μοῦ εἶπε πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ διῇ τὸν κύριο... μὰ ἀφοῦ δὲν εἶναι ἰδῶ ἐκεῖνος μπορεῖ, λείει, νὰ μιλήσῃ ἑσᾶς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καλὰ... Πῆς του νᾶρτη... περιμένω ἰδῶ. (Ἡ Λενιὼ φέβει).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κλειούλα καὶ Ἀλέκος ὕστερις Μιμήκος καὶ Κώστας.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει καὶ σφαλᾷ πίσω του τὴν